

СЛАЂАНА НИКОЛИЋ*

Регионална агенција за развој и
европске интеграције
Београд

УДК 314.15

Прегледни рад
Примљен: 12.01.2019
Одобрен: 17.02.2019
Страна: 407-419

ЖЕНСКИ ПОЛИТИЧКИ ЛИДЕР КАО ЦЕНТРАЛНА ФИГУРА МИГРАНТСКЕ КРИЗЕ – АНГЕЛА МЕРКЕЛ

Сажетак: Мигрантска криза проузроковала је поделе између држава чланица Европске уније више него икада. Број смртности миграната на европским границама показала је свету да Европска унија није успела да пронађе заједничко решење за кризу.

Немачка канцеларка Ангела Меркел, с' једне стране, игра централну улогу у настојању земаља Европске уније да формулишу заједнички одговор. Са друге стране, углавном источноевропске групе, предвођене мађарским премијером Виктором Орбаном, активно се супротстављају сваком аспекту тог плана.

Овај текст говори о одговору Европске уније и Савезне Републике Немачке на мигрантску кризу и о главној улози, коју је у њој има Ангела Меркел. Немачка канцеларка је одувек била водећа фигура у ЕУ, међутим, њен став постао је још јачи у контексту избегличког питања. Ова позиција, наравно, имала је своју, пре свега, политичку цену на изборима.

Такође, дат је и кратак осврт на положај жена у друштву кроз историју и њихов активизам у политичком животу, који се у данашње време није много променио.

Кључне речи: Liderство, Ангела Меркел, Политика ЕУ, Немачка, Европа, мигрантска криза, избеглице, улога и положај жена

Увод

Улога жене се током историје много пута мењала. Од традиционалне улоге, мајке и домаћице, преко родне равноправности, жена је преузимала све већи политички утицај у друштву. Око тога, да ли је жени место у политици, деценијама су се водиле жустре полемике. Једна страна је бранила став да жена у политику може увести нешто ново, свежије и другачије, док друга страна сматра да је без мушког лидерства у државном врху немогуће.

Функција жене у политици у Републици Србији је, нажалост, чешће вреднована кроз број њених појављивања у медијима и коментаре о њеном стилу

* nsladja86@yahoo.com

облачења, а ређе кроз непристрасну анализу програма, вредности за које се залаже и остварених активности. Одређена одговорност за овакав став је и на нашим женама јер, као и женама у многим другим земљама, још увек живе на прекретници између своје традиционалне улоге у друштву и својих нових политичких амбиција.

Међутим, чињенице су да лоша економска ситуација у српском друштву највише погађа женску популацију – резултати истраживања Републичког завода за статистику 2017. године говоре да је стопа запослености мушкараца 52,8%, а жена 38,1%, што је за 14,7% мање.¹

Студије о положају жена на тржишту рада Републике Србије спроведене у последњих неколико година указују на присутну родно засновану дискриминацију на истом, а које се односе на велику стопу незапослености, смањењу економске активности и повратку традиционалној улози жене домаћице.

Стопа незапослености у другом кварталу 2018. године, сходно расположивим подацима Републичког завода за статистику износи 16,5 %². Сталне националне тензије не дозвољавају да транзиција у демократско друштво дође до свог природног позитивног завршетка. У оваквој атмосфери, где је примарна брига како и чиме прехранити укућане, жене питање своје улоге у јачању демократског друштва стављају у други план. Међутим, патријархално друштво, које још увек влада у овој земљи, не дозвољава женама да „дигну” главу од ових елементарних питања и преузму свој део одговорности у политичком животу. Нити новој струји политички освештених жена да преузме конкретну јавну политичку позицију.

Напротив, сав потенцијал јавног деловања усмерен је ка мушкарцима, а жене бивају позициониране три корака иза политичког лидера, како на изборним постерима, тако и у стварности.

Под називом, „За округлим столом”, чије окупљање је у мају ове године организовала Агенција Уједињених нација за родну равноправност (UN Women) и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, закључено је да је све лошији положај жена у Србији, тачније „Неравноправност на тржишту рада у Србији”.³ Том приликом, Повереник за заштиту равноправности, Бранкица Јанковић, истакла је да највећи број притужби које Повереник добија управо је на том тржишту, а то се посебно види кад је материнство у питању, јер жена после породичног боловања буде пребачена на ниже радно место или у најгорем случају, добије отказ.

Студија из 2003. године мерила је индикаторе хипотезе о „правичнијем полу” (нпр. жене у парламенту, жене на министарским положајима и жене на положајима заменика министара, итд.) наспрам мера либералне демократије

¹ Републички завод за статистику Републике Србије, <http://publikacije.stat.gov.rs/G2017/Pdf/G20176008.pdf>, приступљено 15.9.2018.

² Републички завод за статистику Републике Србије, <http://www.stat.gov.rs/sr-Latn/oblasti/trziste-rada/anketa-o-radnoj-snazi>, приступљено 10.9.2018.

³ <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/drustvo/3130813/ekonomsko-osnazivanje-vazno-za-vecu-rodnu-ravnopravnost-na-trzistu-rada.html>, приступљено 22.9.2018.

(нпр. владавина права, слобода штампе, избори) на узорку од 99 земаља. Резултати су показали да су присуство жена у влади и либерална демократија у великој мери обрнуто сразмерни корупцији онда, када су изоловани једни од других. Али, када би били стављени у исти модел, последице политичког присуства жена по корупцију постале би безначајне, док би либералне институције остале веома снажан показатељ ниског нивоа корупције. Изабрати или именовати већи број жена на лидерске положаје је племенит и правичан циљ по себи, али не би сам по себи „почистио„ владу. Потребне су делотворне провере и равнотежа између различитих полула власти, без обзира на пол политичара.

У „цивилизованом„ друштву жене имају уставом загарантована права и једнакост са мушким полом, али ипак у пракси то изостаје, па са правом можемо поставити питање једнакости међу половима.

Како бисмо установили узрок обесправљивања жена, неопходно је размотрити историјски развој улоге жене у друштву. Друштвена улога жене је одређена друштвеним односима, а како су друштвени односи одређени економском тог друштва, тако можемо и историјску улогу жене посматрати паралелно са економским развојем, као кључним и најутицајнијим фактором. Како је породица основна јединица друштва, а брак одраз породичних односа, тако је и најподесније посматрати улогу жене кроз различите облике брака, који су карактеристични за поједине периоде развоја људског друштва.

„Пад” жене, тј. њеног положаја у друштву, почиње са појавом приватне имовине, као последице вишка у производњи. Појава приватног власништва и тежња за његовим увећањем, ради трговине и личног богатства, довела је до нових друштвених односа, па је самим тим утицала и на брак и улогу жене у друштву.

Данашњем друштву су пуна уста демократије, слободе и једнакости, а у пракси можемо видети да су се односи међу половима, између осталог, веома мало променили. Иако су на површини наизглед другачији, они увек одржавају експлоатацију, без наговештаја да ће се ситуација суштински променити у корист жена. Акцент се одржава на ситним правима, која не мењају ситуацију значајно.

Феминистичких покрети иако истичу неповољан положај жена, суштински немају ефективно решење за побољшање тог положаја, јер не успевају да уоче праве узроке подређености. Како смо установили да економски, а самим тим и политички систем који му је подршка и допуна, представљају узрок неједнаког положаја жена, у том смеру треба тражити и решење.⁴

Један од најзначајнијих аспеката ослобођења жена је њихова едукација – прво ка упознавању са њиховим правима, а касније и образовним радом на њиховом ослобађању и организовању. Економски развој, демократске инсти-

⁴ Национална стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године са акционим планом за период од 2016. до 2018. године: http://aler.rs/files/NACIONALNA_STRATEGIJA_za_rodnu_ravnopravnost_za_period_od_2016_do_2020_godine_sa_akcionim_planom_za_period_od_2016_do_2018_godine_SI_gl_RS_br_4_2016.pdf, приступљено 25.9.2018.

туције и правни оквир јесу неопходни, али не и довољни услови за унапређење положаја жена у јавном животу. Политичка култура, партијска и медијска култура, јавно мњење и стање друштвене свести, представљају важне факторе који утичу на припрему и оспособљавање жена за политички живот.

Данас је број жена изабраних у парламенту већи у неким мање развијеним земљама (Јужна Африка, Мозамбик, Венецуела) него у Америци, Француској или Јапану, где је број жена на универзитетима, на управљачким функцијама у приватним фирмама и у традиционално мушким професијама рапидно повећан.

Индекс развијености друштва и ниво демократизације институција јесу у директној вези са бројем жена у парламентарном животу, али примери Кине и Кубе, где је број жена политичарки значајан, указују и на утицај других параметара, пре свега вредносно-нормативног оквира друштва и образаца културног живота. Поједина истраживања сугеришу да су жене у протестантским друштвима политички активније него у католичким, јер је положај жена у католичким земљама другачији због хијерархијске и ауторитарне природе те религије.⁵

Познат је пример дуге традиције владиних интервенција у спровођењу родне једнакости у скандинавским земљама, која је допринела формирању свести јавног мњења о неопходности равноправног положаја мушкараца и жена. Пошто су жене главни корисници државних социјалних програма и најчешће су запослене у јавном сектору и државној администрацији, квалитет односа популације жена и државе благостања резултирао је њиховом бољом интеграцијом у политички систем. Све ово указује на чињеницу да је проблем родне равноправности знатно сложенији него што се у први мах може претпоставити.

Постоје две врсте маргинализације жена. Прва је функционална и тиче се вертикалне и хоризонталне поделе рада у политици, која резултира смањењем броја жена на представничким местима и у процесу одлучивања, односно, искључивањем жена од стране утицајнијих мушкараца. Жене су присутније у телима која се баве социјалним програмима, културом, образовањем и у администрацији, а мушкарци у финансијским, транспортним, спољнополитичким и економским ресорима. Друга врста маргинализације је хијерархијска и следи „закон увећане диспропорције” или натпросечног присуства образованих мушкараца, бољег друштвеног статуса, у вишим сферама политичког система. Овај феномен се манифестује као „гвоздени закон у политици”, који упућује на правило да тамо где расте моћ, број жена опада.

Нема емпиријских доказа да је присуство жена у парламенту негде смањило његову политичку ефикасност или да је довело до опадања компетентности изабраних тела.

⁵ Inglehart Ronald, Norris Pippa, *Rising Tide: Gender Equality and Cultural Change around the World*, Cambridge University Press, 2003. године, доступно на: https://www.hse.ru/data/2013/02/20/1306830406/Inglehart&Norris_Rising%20Tide.pdf, pristupljeno 25.9.2018.

Стога, политичка мобилизација жена мора да се одвија на различитим структуралним нивоима и да буде усмерена ка већој моћи и партиципацији. Присуство жена у политичком животу је потврда легитимитета политичког процеса и различитости, као аксиома модерног демократског друштва.

Питања у средишту овог дела рада јесте зашто жене нису у репрезентативној демократији и како објаснити баријере за веће ангажовање жена у политичкој арени?

У литератури је до сада развијено неколико хипотеза за објашњење мање заступљености жена у политици. Једна од најчешћих је да су жене мање од мушкараца заинтересоване за политику и да се ретко идентификују са интересима владајуће политике. Она је везана за конзервативне представе о жени, које директно опредељују понашање бирача.

Актуелна подела рада и владајућа друштвена структура су препреке које у првом реду спречавају жене да буду активне у политичком животу.

Партијска лојалност је кључни услов селекције. Директна дискриминација се манифестује тако што се мушкарци међусобно умрежавају и искључују жене из канала за политичку промоцију. Индиректна дискриминација се огледа у погрешној перцепцији или заблуди да је жена мање способна од мушкараца да обавља водеће политичке функције. Ове системске препреке, у већој или мањој мери, код жена стварају аверзију и тешко премостиву дистанцу према политичком активизму.

Све теорије политичке репрезентације жена своје упориште налазе у класичној подели коју је дефинисала Хана Ф. Питкин (Hanna Fenichel Pitkin), где је успостављена разлика између формалистичке, дескриптивне или симболичке и супстантивне репрезентације. У новије време, у литератури је присутна дебата око три концепта: жироскопске, сурогат и антиципаторске репрезентације.⁶

Жироскопска је везана за ситуацију када представник у парламенту размишља у складу са својим схватањима, која проистичу из његовог искуства. Сурогат је концепт када представник заступа мишљење бирача из своје изборне јединице и дели њихове вредности и интересе, литици,, који упућује на правило да тамо где расте моћ, број жена опада. независно од својих, а трећи тип се фокусира на мишљење за које представник претпоставља да би његови бирачи одобрили на следећим изборима, а не на оно што им је обећано на претходним.

Прва подела се критикује, јер се базира на статичним интересима, док друга подразумева да су представници и они чији се интереси представљају увек у сталној интерактивној комуникацији.

Репрезентација није пасивна процедура прихватања ставова одоздо, већ је динамичан, перформативан и конститутивни процес. Стога, централно питање није како представити женске интересе, већ како конституисати родне односе унутар представничке демократије.

⁶ Fenichel Pitkin, Hanna, „*The Concept of Representation*„ University of California Press, Los Angeles, London, 1967.

Најчешће се наводе три аргумента за подједнаку репрезентацију жена у политици. Први заступа начело праведности и односи се на тезу да одсуство жена из политике и јавног живота доводи у питање демократичност једног друштва. Други је прагматичне природе, јер имплицира да жене могу најбоље представљати сопствене интересе. Трећи стаје у одбрану различитости, јер се женско искуство и квалитети битно разликују од мушких.

Основно питање од кога полазе различите концепције гласи: како жене треба да буду представљена у политици?

Политичка репрезентација обједињује три димензије: идеолошку (идеје и веровања), функционалну (интереси) и друштвену (идентитет). Истраживање Интерпарламентарне уније (ИПУ) о препрекама са којима се жене суочавају при уласку у политику, показало је да су:

На првом месту приватни, културни, психолошки и материјални разлози, као што су обавезе у кући и породици, предрасуде о месту жена у друштву, недостатак подршке породице, недостатак самопоуздања и финансијских средстава. Другу групу чине политички разлози, као што су недостатак подршке политичке партије, недостатак искуства у јавном деловању, изостанак подршке изборног тела и других жена политичарки. Трећа група разлога тиче се корупције у политици, недовољног образовања, безбедносних услова и сигурности.⁷ Наравно, треба напоменути да постоје жене попут Маргарет Тачер, Индире Ганди и Беназит Буто, које су упркос тој родној неравноправности, ушле у историју због свега што су постигле.

Такође, не треба изоставити чињеницу да сада имамо нову генерацију образованих и паметних жена, које се налазе на челима држава широм света. На жалост, не у толико великом броју, јер од 190 држава у свету, председница и премијерки имамо само у 19 држава.

Највећи број жена лидера је у Европи и она на свом тлу данас броји пет премијерки, међу којима се, поред немачке канцеларке Ангеле Меркел, британске премијерке Терезе Меј, норвешке премијерке Эрне Солберг и румунске премијерке Виорке Данциле, налази и наша српска премијерка Ана Брнабић. Председнице Влада имају и Исланд, Бангладеш, Перу, Нови Зеланд и Намибија. Жене председнице постоје још у девет земаља: у суседној Хрватској, Естонији, Литванији, Малти, Маршалским острвима, Маурицијусу, Тајвану, Чилеу и Непалу.

Овде би посебну пажњу посветила кључном европском лидеру 21. века, канцеларки Савезне Републике Немачке, Ангели Меркел. Уласком у свој четврти мандат, постала је један од најдуговечнијих демократски изабраних светских лидера. Иако је део коалиционе Владе, у којем је по дефиницији одлучивање компликованије, она не само да је истрајала у својим принципима, него је упркос ставу јавног мњења и могућности да заради јефтине политичке поене, показала како размишља прави државник, а не класичан политичар мо-

⁷ Equality in Politics: A Survey on Women and Men in Parliaments, 2008.

<https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2016-07/equality-in-politics-survey-women-and-men-in-parliaments>, приступљено 22.9.2018.

дерног доба. У свакодневној кампањи следи гесло, које је још деведесетих поставио Бил Клинтон, тврдећи како је „сваки дан борба за гласове”.

Немачка канцеларка Ангела Меркел је више пута номинована на Европским и глобалним листама као „најснажнија жена на свету,„ С' обзиром на сложеност доношења одлука, са којима се Меркелова свакодневно суочава, занимљиво је испитати њену личност и лидерски стил који има.

Ангела Меркел рођена је 17. јула 1954. године. Одрасла је у Немачкој и провела првих тридесет година свог живота иза „Гвоздене завесе”. Она је канцеларка Савезне Републике Немачке од 2005. године и вођа Хришћанско - Демократске уније од 2000. године. Поред политичке каријере у Немачкој, она је такође била „неизабрани” вођа Европе Уније.

Концепти „Заједничко човечанство” и „морална одговорност” обележили су њен рад током 2015. године. Када детаљно погледамо проблем миграције, изазов је био схватити како успорити ток избеглица, без жртвовања хуманитарне стране. Иако неки тврде да она није трансформациони него трансакциони лидер, велико је питање да ли су трансформациони лидери нешто што одваја државнике од обичних политичара?⁸

Имајући у виду растући талас популизма, као и кризу кроз коју је Европска унија прошла од избијања економске и финансијске кризе 2008. године, врло често њен рационални приступ стварима сачувао је не само Савезну Републику Немачку, него и Европску Унију од опасности којој су били изложени.

Наредни део рада бавиће се Ангелом Меркел, као лидером и карактеристикама њеног вођства, посебно у смислу до сада остварених резултата, али онога што јој није пошло за руком.

По речима Јуриана Миделхофа (Jurriaan Middelhoff), Петронеле Шижвенарс (Petronella Schijvenaars) и Крист Де Ландтшера (Christ'1 De Landtsheer) са Универзитета у Антверпену, оно што руководи мотивацијом Ангеле Меркел је „у највећој мери прагматизам”. По свему што чини, она политичким проблемима приступа на прагматичан начин, видно пажљиво и методично. Она не предузима ризике и испробава решања пре него што им допринесе,⁹

Поред прагматизма, они издвајају и моћ и жељу за контролом, као важан фактор њеног вођства, јер по речима једног од њених раних официјелних фотографа „чак и кад је била неспретна и стидљива, могли сте да осетите њену енергију, могли сте да осетите њену моћ, од почетка.”¹⁰

Иако је особа која уме сјајно да се прилагођава, она јасно уме да нагласи шта жели, па макар то не наилазило на сагласност свих са којима сарађује.

⁸ Трансакциони лидери су једноставним речником казано они, који „одрађују посао”, не изазивајући превише реакција код следбеника и свакако не они „који померају границе” а трансформациони су они, који код следбеника изазивају снажна осећања, играју на карту харизме и са врло jakim моралним принципима. Видети шире о томе у James McGregor Burns, *Leadership, Open Road, New York, 2012.*

⁹ Jurriaan Middelhoff, Petronella Schijvenaars, Christ'1 De Landtsheer „The psychological profile and leadership style of Angela Merkel, the world's most powerful woman,„ приступљено 01.08.2018.

¹⁰ Исто, стр. 16.

Њен „природњачки background”, који је био веома јасно приметан приликом решавања кризе Еура, допринео је да цела ствар буде вођена „методолошки корак по корак”.¹¹

Она врло добро зна да су важни и циљ, али и процес који води до циља, као и да са „њеном радном етиком, она жели да демонстрира да влада функционише као једна добро подмазана машина. Како даље истичу, као трансакционим лидеру, њој недостаје „маште и често је помало ригидно, што њене политичке изборе чини да су монотоног квалитета.”

Мигрантска криза

Мигрантска криза је довела до велике забринутости како немачког становништва, тако и целокупног европског друштва, пре свега због оптерећења социјалних служби, а затим и у свеобухватној безбедносној сигурности. Уједно се гласно говори и о могућности губитка хришћанског идентитета, због масовних долазака миграната муслиманске вероисповести. Тај верски елемент је кључна ствар у политици, а Немачка као највећа земља Европе је „кључ опстанка” исте. Сви ови аргументи су послужили опозиционим партијама да чврсто наступе у предизборној кампањи за парламентарне изборе у СР Немачкој 2017. године и добију велику подршку грађана.

Резултат је био наклоњеност бирача у Немачкој, где су десни популисти први пут после нацистичке Немачке ушли у Бундестаг и то као трећа снага у Бундестагу, а који су чак у источним покрајинама били другопласирани странка, а у Саксонији чак првопласирани. Тако су Ангели Меркел немачки гласачи после две године, испоставили рачун за избегличку кризу. Са политиком „отворених граница”, канцеларка Меркел је оставила довољно простора десном центру, што је резултирало да се политика Савезне Републике Немачке орјентисе у десно, јер велика коалиција је отишла у историју.

Популистичке странке са аргументима које су износиле и пласирале, допринеле су да им гласачко тело да предност. Алтернатива за Немачку (АФД), управо десно орјентисана странка, наставља је да и даље изазива осећај код људи да су границе препуне избеглицама. То је због тога што се трауматски шок показао ефикасним.

Поставља се питање да ли су „аргументи” десног блока утемељени?

Ако су дали резултате на изборима, бројке показују да је неоправдано веровати да би 1,3 милиона миграната уз 2,4 милиона немачких становника турског порекла, могло нарушити хришћански идентитет, који броји преко 80 милиона становника СР Немачке.

Статистички подаци које је изнео министар унутрашњих послова, Хорст Зеховер (Horst Seehofer), говоре да је СР Немачка једна од најбезбеднијих земаља на свету. У последњих 25 година, иста је забележила највећи пад криминала, али ипак то није био довољан аргумент за гласаче десног блока, јер лоше вести су те, којима су се исти руководили на последњим изборима.

¹¹ Исто, стр. 16.

Од 2015. године, број избеглица које долазе у Грчку и Италију, нагло је пао за око 75%. Политика према мигрантима постала је знатно рестриктивнија, а разлог лежи и у томе што се процена и тврдња канцеларке Ангеле Меркел са почетка мигрантске кризе, да прилив толиког броја тражилаца азила је заправо прилика за Немачку да добије изузетно квалификовану радну снагу, показала као лоша процена и да су заиста у питању људи са нижим стручним квалификацијама.

Са друге стране, без немачког „да” и њених пара у мигранској кризи, Европа би поприлично била „пољуљана” и претрпела би велике негативне последице по њено друштво, а изгубила би се колика-толика контрола над мигрантима. Активним учествовањем у овој кризи, Савезна Република Немачка је сачувала Европу, а самим тим и себе, и тако одржала своје место у светској политици. У поређењу са Конрадом Аденауером (Konrad Hermann Joseph Adenauer), који је придружио Немачку западу, као и Хелмутом Колом (Helmut Josef Michael Kohl), за чије време је уједињена Немачка, Ангели Меркел недостаје историјска синтеза по којој ће је памтити, а то није „зелено светло” за насељавање Европе, нити санкције против Русије.

Оснажени десничарски популисти и нерешено питање миграната, могли би довести не само до кризе владе у СР Немачкој, већ би могли угрозити јединство Европске Уније. Они добијају све више присталица у Немачкој, Француској, Аустрији, Данској и Холандији, а све због заједничког непријатеља - Ислама. Главни разлози за јачање ових странака и раста броја њихових присталица, заправо су терористичке претње, мигрантска и економска криза и свеобухватна несигурност у будућност. Подаци говоре да је у све више чланица Европске Уније, тачније од 15% до 20% грађана, пришло екстремној десници.

Да ли ће Немачка успети да интегрише мигранте у њено становништво је питање на које ће време дати одговор. За сада, тек сваки осми мигрант је у Немачкој интегрисан у друштво. Успех у том правцу је важан за опстанак Ангеле Меркел на власти.

Улога Ангеле Меркел у управљању мигрантском кризом 2015. године

Током 2015. године, серија криза у којима се Европа суочавала током протеклих година била је праћена кризом миграната. Још једном стратешки ставови немачке канцеларке Ангеле Меркел интензивно су разматрани. Мигрантска и избегличка криза са којом се свет, а посебно земље Европске Уније суочио, половином 2010. године, највећи талас доживела је 2015. године. Избеглицама, које су бежале од рата, пре свега из Сирије, придружили су се и мигранти, који су напустили своју земљу због лоше економске ситуације. Поред избеглица из Сирије, у земље ЕУ, стигли су и мигранти из Авганистана, Ирака, Пакистана, Еритреје, као и из земаља са Балкана. Пре свега из Албаније, али и са Косова и Метохије. Италија и Грчка су прве земље ЕУ у коју улазе

мигранти преко Медитерана. Балканске земље су примале избеглице из Грчке, пролазећи кроз Македонију и Србију, даље кроз Мађарску или Хрватску. Циљ миграната јесу земље Западне Европе, али пре свега Немачка.

Након Другог светског рата, Немачка се обавезала да ће заштитити Јевреје, као и све људе који беже од рата. Управо се политика Ангеле Меркел према мигрантима базира на овој обавези. Популарност коју је она уживала до момента избијања кризе, била је велика. На скупу који је одржала њена странка 2010. године, изјавила је да сви који долазе у СР Немачку морају се интегрисати, а пре свега научити немачки језик, јер без тога, боље да и не долазе. Изјавом да је „Такозвани мултикултурални концепт према којем људи срећно живе једни поред других”¹², задобија још веће поверење и популарност код Немаца.

Првобитна политика према мигрантима временом се мења. Мађарска, чланица ЕУ, затвара границе према Србији и Хрватској за мигранте. Подигла је ограду дуж целом границом са Србијом. Проблем настаје и због тога сто све земље чланице ЕУ имају различито политичко виђење проблема и решавања истог. Велика Британија се оградилa о истом реципроцитету збрињавања избеглица и понудила збрињавање 20.000 Сиријаца. Пољска, Ческа, Аустрија, Хрватска и већ поменута Мађарска су против примања и збрињавања избеглица. Након заустављања возова у Мађарској, Ангела Меркел у септембру 2015. године отвара границе за мигранте, а мало пре тога изговара чувену реченицу „Ми то можемо учинити”.¹³

Отварањем граница, позивајући мигранте да слободно дођу у СР Немачку, она мења курс своје дотадашње политике. Занемарује „Даблински споразум”, који предвиђа да мигранти буду враћени у првобитну земљу уласка, док се не реши питање њиховог азила.

Мигрантска криза донела је канцеларки, поред незадовољства свог народа и драстичан пад популарности код истих. Ситуација која је задесила земљу, а то је између осталог, прилив од преко милион миграната у 2015. години, довела је и до бујања десничарских партија, као и страха од буђења фашизма.

Алтернатива за Немачку (АФД) је једна од партија коме је мигрантска криза донела популарност и гласове. Њихова политика базира се на антиисламској и антимигрантској платформи. Желе „чисту” Немачку, тј да заправо врате Немачку Немцима. Забрињавајућа чињеница јесте да је ова партија 2017. године ушла у Парламент. Први пут након Другог светског рата, једна ултрадесничарска партија успела да је освоји довољан број гласова и да се нађе у Парламенту. Народ тражи кривца у Ангели Меркел, за коју сматра да је својом политиком довела до бујања и стварања атмосфере за пораст и популизам оваквих партија.

Проблем са којим се такође сусреће, јесте и неслагање у њеној партији, као и сестринској партији - Хришћанско социјалној унији (ЦСУ), коју води

¹² <https://www.dw.com/sr/merkel-propao-multikulturalni-koncept/a-6119843>, приступљено 20.9.2018.

¹³ <https://www.blic.rs/vesti/svet/noc-kada-je-angela-izgubila-kontrolu-kako-je-jedna-recenica-promenila-politicku/08lgs53>, приступљено 23.9.2018.

Хорст Зехофер. Ксенофобија и исламофобија су кључне за манипулисање од стране ових партија. Председник странке ЦСУ и министар унутрашњих послова Хорст Зехофер, један од највећих противника и критичара политике Ангеле Меркел у мигрантској кризи, уздрмао је јавност када је у једном интервјуу рекао да „Ислам не припада Немачкој”¹⁴, а и јасно је дао до знања какав је његов став према приливу миграната. Та изјава је Зехоферу донела додатне гласове и политиче поене.

Ангела Меркел успротивила се овој изјави, коментаришући да у Немачкој живи преко четири милиона муслимана, да је поред традиције која је везана за Немачку, а то је хрисћанско-јеврејска, она постала и муслиманска традиција. Бројни напади који су окренути према њој, постављају најважније питање, а то је пре свега: *зашто Ангела Меркел и поред пада популарности, неслагања у својој странци и бујања ултрадесничарских партија, не мења политику према мигрантима?*

Поред притисака који су земље чланице ЕУ вршиле на њу, она се и даље држала политике „отворених врата”, покушавајући да помогне и остале државе да дају преко потребну помоћ мигрантима, са циљем да се тако одржи и стабилност ЕУ. Радна снага која је држави попут Немачке, са константним растом привреде, веома потребна, мигранти су неко ко је њој потребан.

Први талас избеглица из Сирије који је дошао у Савезну Републику Немачку, били су махом образовани и стручни људи, који су пристигли у земљу са одређеним капиталом. Образованији сталеж, осим потребе за радним местом, лакше се асимилије у друштво. Годинама уназад, СР Немачка бележи пад наталитета. Исламске земље из које долазе мигранти су земље са порастом наталитета, који канцеларки и њеној политици одговара.

СР Немачка као привредни гигант у свету, бележи велики извоз на годишњем нивоу, распрострањен на свим континентима. Исламске земље бележе високу стопу становништва и као такве су одлично тржиште, а као доказани „пријатељи” муслимана, отварају им се врата на то тржиште.

Велики број миграната у СР Немачкој, доводи до тога да она може да их контролише и да држи контролу у својим рукама. Они су смештени у прихватне центре и дужни су да уче немачки језик. Покушаће да их асимилије у друштво и да их усмери у правцу, који су њој потребни. Мигранти пристигли у Немачку су сви пописани и она има јасну контролу над њима. Верске слободе су битне и она се залаже за њих, противно страху Немаца, да ће исламисти постати већина у њиховој држави.

Када су државе чланице почеле да затварају своје границе, било је јасно да би оваква ситуација довела до беса, немоћи и безизлазне ситуације за мигранте. Недостатак послова и новца довео би до пљачкања, отимања, разбојништва, где је и био случај у неколико држава. Отварањем граница, Ангела им је дала могућност рада и запослења, а тиме купила социјални мир и стабилност у региону.

¹⁴ <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/horst-seehofer-der-islam-gehört-nicht-zu-deutschland-geschichte-eines-satzes-a-1198520.html>, приступљено 23.9.2018.

Забринутост Немаца не јењава и у 2018. години. И даље се тражи решење мигрантске кризе. Министар унутрашњих послова Хорст Зехофер дао је Меркеловој захтев да промени политику и стопа долазак миграната у Немачку, јер ће у супротном изаћи из Владе, што би тим његовим потезом значио и пад исте.

Почетком јула 2018. године у Берлину, постигнут је договор да се близу границе направе прихватилишта за мигранте, одакле ће бити транспортовани у земље ЕУ, у коју су прву ушли.

Ангела Меркел је потписала и сарадњу са 14 земаља за прихватање миграната који су стигли у Немачку. Међу земљама потписницама нису Мађарска, Ческа и Пољска, јер не желе да буду део те сарадње. Како се ближе избори у Баварској области, потез министра Зехофера не треба да нас чуди, поготово што је антимигрантска политика увек добар 'рецепт' у постизању гласова. Постало је јасно да нерешавање мигрантске кризе доводи само до јачања и 'бујања' десничарских партија, а по саме европске вредности, мора се зауставити њихово јачање.

Први пут је од избијања кризе, Ангела Меркел била у ситуацији да мора да промени политику „отворених врата”. Остала је доследна својим принципима и поред критика, притисака и директних последица по место канцеларке. Да би одржала мир и стабилност, ипак је принуђена да мења своје ставове. Избеглице ће у камповима, који ће бити стационирани у Грчкој и на северу Африке, чекати одговор од ЕУ да ли ће добити азил, а тиме ће спречити улаз и прилив миграната у Савезну Републику Немачку.

После толико година у политици, поставља се питање: да ли ће Ангела Меркел успети да исплива у овој кризи?!

Закључак

Иако је мигрантска криза у Европској унији свој врхунац доживела 2015. године, њене последице се осећају и данас. Показало се да је кључну улогу у отклањању кризе одиграла немачка канцеларка Ангела Меркел. Њени ставови, као и практични потези, показали су како се понаша државник насупрот политичару, односно како се следе принципи насупрот ставовима јавног мњења и цене на изборима.

Међутим, последњи избори у Савезној Републици Немачкој, као и истраживања јавног мњења, показују да је та цена дошла на наплату и остаје да се види како ће се канцеларка Меркел изборити са највећом политичком кризом до сада.

Ипак, како год се њена политичка прича завршила, оно што је она урадила као политичар и као жена током ова четири мандата на месту канцеларке најмоћније земље Европске уније, остаје важан подсетник да је могуће водити принципијелну политику и у свету, у којем перманентне изборне кампање постају начин на који политика функционише, а и у свету где је положај жена у политичком животу, а и генерално у друштву, јако отежан и недовољно цењен.

Литература:

1. Crawford Alan, Czuczka Tony, „*Angela Merkel A Chancellorship Forged in Crisis*” Great Britain by TJ International Ltd, Padstow, Cornwall, UK, 2013.
2. De Landsheer Christ’l, Middelhoff Jurriaan, Schijvenaars Petronella, „*The psychological profile and leadership style of Angela Merkel, the world’s most powerful woman,*”, *Political Communication Research Unit*, University of Antwerp, Belgium, Paper for the 24th World Congress of Political Science, July 23-28, 2016.
3. Inglehart Ronald, Rising Pippa Norris Tide, „*Gender Equality and Cultural Change around the World*”, Cambridge University Press, 2003.
4. Lemke Christiane, Welsh Helga, „*Germany Today Politics and Policies in a Changing World*”, Unit A, Whitacre Mews, 26-34 Stannary Street, London SE11 4AB, United Kingdom, 2018.
5. Mills Clifford W, „*Modern World Leaders Angela Merkel,*”, An imprint of Infobase Publishing 132 West 31st Street, New York, NY 10001, 2018.
6. Nykänen Anne, „*Merkel, Germany and Europe’s Migrant Crisis – Analyzing Domestic-International Synergies in Chancellor Merkel’s Policy Framing Process,*”, *University of Tampere*, Finland CEEISA-ISA Conference 22-25 June 2016.
7. Toygür İlke, Benvenuti Bianca, „*The european response to the refugee crisis: Angela Merkel on the move*”, Istanbul Policy Center-Sabancı University-Stiftung Mercator Initiative, 2016.

THE FEMALE POLITICAL LEADER AS THE CENTRAL FIGURE OF THE MIGRANT CRISIS - ANGELA MERKEL

Summary: The migrant crisis has caused divisions between the Member States of the European Union more than ever. The number of migrants' mortality at the European borders has shown the world that the European Union has failed to find a common solution for the crisis.

German Chancellor Angela Merkel, on the one hand, plays a central role in the European Union's efforts to formulate a common response. On the other hand, mainly Eastern European groups, led by Hungarian Prime Minister Viktor Orban, are actively opposed to every aspect of that plan.

This text talks about the response of the European Union and the Federal Republic of Germany to the migrant crisis and the main role that Angela Merkel has in her. The German Chancellor has always been a leading figure in the EU, however, her attitude has become even stronger in the context of the refugee issue. Of course, this position had its political preference in the elections.

Also, there is a brief overview of the position of women in society through history and their activism in political life, which has not changed much nowadays.

Key words: Leadership, Angela Merkel, EU Policy, Germany, Europe, migrant crisis, refugees, role and position of women

